

5. oktober 2007

Rev. 3.

Af Lejf Rasmussen, Det danske Jules Verne selskab.

...Interessant og gavnlig Læsning for den modnere Ungdom.

Således slutter i 1872 forlæggeren sin introduktion af den hidtil ukendte franske forfatter Jules Verne i forordet til "En Verdensomsejling under Havet" i bogens første danske udgave. Ukendt? Ja, men allerede anerkendt og berømt i sit hjemland og andre steder. Langt tidligere, i 1857 for netop 150 år siden, kunne man i ugebladet "Illustreret Folkeblad, et belærende og underholdende Ugeskrift" finde to små noveller, men de blev trykt uden forfatterangivelse, så det danske gennembrud dateres til førnævnte bog. Vi befinder os i en tid, hvor forfatteres ophavsret fortolkedes mere lemfældigt, så heller ikke forlæggeren af dette arbejde, Andreas Schou, gjorde sig den ulempe at underrette Verne.

Om Jules Verne:

Han blev født i 1828 i Nantes. At der på hans fødselsattest blev fejlskrevet 1928 er et lille pikanteri til hans senere ry som den, der forudsagde den fremtidige udvikling. Hans far var jurist, og han blev selv sendt til Paris for at studere jura, hvad han pligtskyldigst gjorde –

Han gjorde bekendtskab med Dumas og skrev i denne periode af sit liv dels en række små skuespil dels enkelte noveller. Den første stilling, han fik, var da også som sekretær ved et teater og ikke som jurist.

I denne periode omkring 1850 får han opført et teaterstykke (Les paille rompues) og publiceret et par noveller i et tidsskrift: "La Musee des famille" og er de førnævnte fra 1857-ugebladet. Disse noveller er faktisk forløbere eller forstudier til flere af hans romaner, så man kan sige, at han i perioden 1848-1855 allerede øvede sig på den genre, som senere skulle blive hans succes, selvom han mente, at han skulle skrive for teatret.

Det var dog først i 1862, at han havde færdigskrevet sin første roman og den blev efter flere afslag fra forskellige forlæggere antaget af Jules Hetzel, der havde brug for den type historie (og forfatter!) til sit nye tidsskrift "Magasin d'éducation et de recreation pour toute la famille". Romanen var "5 uger i ballon" og den udkom i 1863. Bogen handler om 3 engelske opdagelsesrejsende, der krydser Afrika fra øst til vest i ballonen "Victoria". De oplever en række eventyr undervejs med både negerstammer og vilde dyr. Den blev en succes. Hetzel skrev en kontrakt med Jules Verne om at leveret 2 romaner om året og herefter gik det på den måde, at Jules Verne skrev flittigt og Hetzel publicerede romanerne i sit tidsskrift som føljeton'er og derefter udgav han dem i bogform - i flere forskellige udformninger - med og uden illustrationer.

Jules Verne var en flittig mand og fra 1863 og frem til 1905 skrev han nærværd 100 værker hvoraf et lille antal først blev publicerede efter hans død - af hans søn Michel Verne, som - har det senere vist sig - rettede i faderens manuskripter. Enkelte er først publicerede i de sidste 20-år i deres originale form. Andre manuskripter, der var uudgivne, er genfundet. Således fremtidsromanen "Paris i det 20. Århundrede", der blev fundet i et pengeskab, der var i familiens eje, og som ingen havde åbnet i mange år.

Hvad skrev han om?

Verne voksede op i en havneby fuld af skibe med forbindelser ud til hele verden, så han følte i sig en stærk udlængsel, som han forsøgte at tilfredsstille med sine skrivelser. Hovedoverskriften for romanerne er da også "De eventyrlige Rejser". Verne var selv en flittig læser af Coopers indianerromaner, af Defoe, af Walter Scott, af Wyss' "Familien Robinson" og af Poes gysertællinger. Det var en tid, hvor naturvidenskaben havde sit store gennembrud. Datidens forbilleder var opdagelsesrejsende og teknisk kyndige, og Verne læste flittigt om geografiske, astronomiske og ingeniørmæssige opdagelser og landvindinger.

Denne begejstring for naturvidenskab og dens muligheder forstod Verne til fulde at udnytte i sine romaner, så han i dag regnes for science fiction genrens forløber. Han forstod på fortræffelig vis at forene oplysning om naturvidenskabelige emner med det elementært spændende.

I uforkortet form strømmer Vernes romaner over med vidensformidling om de miljøer, de foregår i, ofte i en grad, der nærmer sig kedelig opremsning. Langt de fleste oversættere og udgivere har derfor benyttet sig af lejligheden til at beskære fortællingerne betydeligt for den type stof, men vil man sætte sig ind i, hvordan verdensopfattelsen i det borgerlige 1800-tals Frankrig var, har man en god kilde. Til gengæld er de forkortede udgaver langt mere "børnevenlige".

Mange af rejseeventyrerne er Robinsonader, der beretter om, hvorledes skibbrudne klarer sig i den vilde natur. "Den hemmelighedsfulde ø" og "To års ferie" er hovedværker i genren. Andre romaner er historiske og har ofte franskmandens kritiske holdning til britisk imperialisme. Undertrykkelsen af Irlands fattige befolkning og af fransk-canadiere er f. eks. temaer i et par romaner. En tredje omhandler grækernes frihedskamp mod tyrkerne i 1800-tallets første halvdel.

Selv om Verne havde det meste af sit baggrundstof fra læsning af aviser og opslagsværker, hvorfra han flittigt tog noter, har han også indarbejdet stof indhentet på egne rejser til Skotland, USA, Middelhavslandene og Skandinavien. Således besøgte han i 1861 København, der er beskrevet i et helt kapitel i "Rejsen til Jordens Indre".

Da Verne blev en velhavende best-seller forfatter købte han sig sin egen damp-yacht. Den havde en besætning på 10 mand, og med den besøgte han bl. a. København for anden gang i 1881. Skibet solgtes med tab i 1886, og senere samme år blev Verne såret i benet ved et skudattentat. Verne var dog stadig i stand til at passe sin byrådsplads i hjembyen Amiens, hvor han især tog sig af kulturpolitikken.

Hvad det tekniske angår, er der en tydelig tendens i romanrækken. Begejstringen og den optimistiske tro på, at nyopdagelserne vil bringe menneskeheden gavn, afløses efterhånden af temaet "Den gale Videnskabsmand" i hvis hænder, fremskridtet forvandles til et instrument til magt, undertrykkelse og ødelæggelse. Tendensen til pessimisme følger måske udviklingen i Vernes

eget liv. Med alderen svigter helbredet, han bliver indesluttet og koncentrerer sig udelukkende om skrivelserne. Problemer med familien er også med til at slide ham op. Verne dør i 1905.

Afslutning.

I disse år, hvor der udsendes mangen en beklagelse over uddannelsessystemets svigtende evne til at skabe tilstrækkelig interesse for den naturvidenskabelige emnekreds, kan der være al mulig grund til at fremme interessen for Jules Vernes forfatterskab, eftersom han i en sjælden grad formåede at forene det underholdende med det oplysende. Læs Vernes bøger højt for dine børn. Begynd for eksempel med "En verdensomsejling under havet" og gå videre med "Den hemmelighedsfulde ø".

Faktabox:

Der findes et par steder på Internettet, hvor man kan orientere sig om Verne og hans bøger. På dansk: Det danske Jules Verne Selskabs Verneportalen: <http://www.jules-verne.dk>. Her findes en fuldstændig fortegnelse over danske Verne-udgivelser og links videre til steder, hvor bøgerne kan hentes som elektronisk tekst. En udførlig beretning om Jules Vernes to besøg i København kan findes her: <http://www.jules-verne.dk/koebenhavn.html#koebenhavn>

Et andet sted, <http://www.arkaisk.dk/verne1.htm> indeholder et væld af oplysninger om Verne, herunder hans relationer til Danmark.

En international hjemmeside med bidrag fra Verne-interesserede fra hele verden er <http://jv.gilead.org.il/>